

PUBLIKACJA 1/2024

Odtworzone dziedzictwo kulturowe z dziedzictwem gospodarczym w zakresie mebla i stolarstwa.

Dziedzictwo kulturowe z dziedzictwem gospodarczym w zakresie meblarstwa i stolarstwa jest bardzo szerokim zagadnieniem. W niniejszej publikacji skupimy się na regionie Warmii i Mazur. W celu uporządkowania opracowania zostało ono podzielone na następujące zagadnienia:

- Dziedzictwo kulturowe Warmii i mazur
- Historia meblarstwa w regionie
- Zasoby leśne i ich racjonalne wykorzystanie

Dziedzictwo kulturowe Warmii i Mazur

Dla zobrazowania powyższego zagadnienia należy zastanowić się nad słowem „dziedzictwo”. Słowo dziedzictwo zostało odziedziczone od słownictwa starofrancuskiego – „untage” – oznacza spadkobierca, spadek, majątek przodków, pamiątka rodzinna, od łacińskiego „heres” – oznacza spadkobierca.

Znaczenie słowa „dziedzictwo” – określa ogół wartości w zależności od kontekstu, czyli:

-*Dziedzictwo kulturowe materialne* – oznacza majątek, który jest lub może być odziedziczony. Można do nich zaliczyć takie rzeczy jak zabytki, budynki, meble przekazywane z pokolenia na pokolenie, a także rzeczy, które mają wartości historyczne lub kulturowe, zasługujące na przechowanie, mogą to być książki, dzieła sztuki

-*Dziedzictwo kulturowe niematerialne* – oznacza to, czego najogólniej mówiąc, nie możemy dotknąć lecz można je zapisać, jaka folklor, taniec, tradycje językowe, wiedza etc.

Można się zastanowić jaki jest związek pomiędzy kulturą a dziedzictwem. Dziedzictwo obejmuje coś co jest odziedziczone. Kultura, to manifestacja przeszłości w teraźniejszość, która się nieustannie zmienia.

Należałoby przyrzeć się jaki jest udział człowieka w powstawaniu dziedzictwa. Uważam, że jest bardzo duży. Wszystkie wytwory człowieka i natury, mają szczególną wartość kulturową bądź naukową dla rozwoju cywilizacji. Wartości kulturowe danej osoby, mogą się zmieniać przez całe życie, gdy się przemieszcza lub uczestniczy w społeczeństwie w różnych miejscach.

Podział administracyjny Polski.
https://pl.wikipedia.org/wiki/Podzia%C5%82_administracyjny_Polski

Prawna definicja dziedzictwa kulturowego została zaproponowana na konferencji UNESCO w sprawie ochrony światowego kulturowego i naturalnego dziedzictwa i przyjęta 6 listopada 1972 roku w Paryżu. Mówi ona, że „W rozumieniu niniejszej Konwencji za "dziedzictwo kulturowe" uważane są:

- zabytki: dzieła architektury, dzieła monumentalnej rzeźby i malarstwa, elementy i budowle o charakterze archeologicznym, napisy, grotty i zgrupowania tych elementów, mające wyjątkową powszechną wartość z punktu widzenia historii, sztuki lub nauki,
- zespoły: budowli oddzielnych lub łącznych, które ze względu na swą architekturę, jednolitość lub zespolenie z krajobrazem mają wyjątkową powszechną wartość z punktu widzenia historii, sztuki lub nauki,
- miejsca zabytkowe: dzieła człowieka lub wspólne dzieła człowieka i przyrody, jak również strefy, a także stanowiska archeologiczne, mające wyjątkową powszechną wartość z punktu widzenia historycznego, estetycznego, etnologicznego lub antropologicznego.”

Bardzo ważną cechą dziedzictwa jest jego unikalne poczucie tożsamości regionalnej jak również rodzinnej tradycji. Dzięki dziedzictwu kulturowemu możemy zrozumieć naszą przeszłość, identyfikować się ze wspólnotami i danym regionem.

Obecnie badacze zagadnień dziedzictwa kulturowego wskazują proste podejście – jeśli jesteśmy w stanie określić w ok. sześciu słowach które opisują sposób w jaki ludzie się zachowują nawzajem, to są to cechy danej kultury np. regionu. Dla przykładu jeśli ludzie okazują wzajemny szacunek to znaczy, że panuje kultura szacunku.

Wszystkie opisywane zagadnienia, określają że region Warmii i Mazur jest przykładem istnienia wielu grup gospodarczych, które mają podstawę do ich identyfikacji. Taką gałęzią gospodarczą posiadającą zdecydowane dziedzictwo kulturowe jest stolarstwo i meblarstwo.

Historia meblarstwa i stolarstwa Warmii i Mazur

Historia stolarstwa podobnie jak historia poszczególnych epok, bardzo dobrze odzwierciedla ducha poszczególnych epok. Pierwsze wzmianki o meblach pojawiają się już w historii starożytnego Egiptu, Rzymu i Grecji. Wówczas to meble wykonywane były z różnych dostępnych materiałów tj. drewna, marmuru, kości słoniowej czy brązu. Średniowieczne meble – tak jak trendy w tej epoce – proste, dość masywne i funkcjonalne – tak by pasowały do zamków czy klasztorów. W Renesansie powrócono do kultury i sztuki antycznej meble stały się ponownie sztuką – były robione z wyszukanych rodzajów drewna np. orzech, bogato zdobione i rzeźbione. Wyróżniały się harmonią, proporcją i pięknem. Barok to prawdziwy czas przepychu i majestatu. Meble tworzone w tym czasie definiowały i manifestowały poziom życia i przynależność do stosownej klasy społecznej. Techniki zdobnicze mebli stworzone w tym okresie inspirowały projektantów po dziś dzień. W klasycyzmie powrócono do prostoty, umiaru i elegancji. W tym okresie powstały krzesła w stylu Ludwika XVI – z owalnym oparciem i rzeźbionymi nogami. Styl ten przetrwał także do naszych czasów. XIX wiek przyniósł eklektyzm i industrializm. Można

Meble w stylu wiktoriańskim.

<https://unikalnydom.pl/poradniki/styl-wiktoriański/>

tu zauważyć zróżnicowanie stylu w zależności od regionu, miejsca w którym się pojawił. I tak też w tym okresie powstał m.in. styl neogotycki, wiktoriański, biedermeien, empire. Z połowy XIX wieku zachowało się też wiele mebli z regionu Warmii i Mazur. Wzorowane one były na meblach barokowych i renesansowych – choć meble były dość masywne to ich zdobienie odznaczały się lekkością i finezją. Najpiękniej zdobione były szafy, jednak to łóżka stanowiły największą ilość mebli

ZYDEL.

<https://etnomuzeum.eu/wzornik-inspiracji/zydel-5>

tworzonych w tym okresie (i najliczniej zachowały się do naszych czasów). Kolejną liczną grupą mebli były stoły, ławy i krzesła. Wśród krzeseł na uwagę zasługuje zydel – nazywany inaczej chłopskim krzesłem. Ten rodzaj krzesła posiadał zdobione oparcie z ażurowymi motywami serca, koniczyny lub półksiężyca. W XX wieku rozgościł się Modernizm i Nowoczesność. Po raz kolejny w stylu zagościła prostota i funkcjonalność. W Polsce czas Modernizmu przypadł na dwudziestolecie międzywojenne. W historii mebli zapisali się tacy projektanci jak Jan Kurzątkowski czy Roman Modzelewski. Obecnie wpływ modernizmu najbardziej jest widoczny w stylu skandynawskim, industrialnym czy minimalistycznym. We Współczesności króluje różnorodność i indywidualizm. Globalizacja i

postęp technologiczny sprawiła, że możemy posiadać dowolny mebel z dowolnego miejsca na świecie, wykonany z dowolnych materiałów, stworzony seryjnie czy indywidualnie. Jednak posiadane meble jak we wcześniejszych czasach odwzorowują nasz gust, styl, światopogląd czy zasobność portfela

Stolarstwo to rodzaj rzemiosła i stosowanej techniki wyrabiania elementów z drewna. Początek zawodu stolarza w Polsce przyjmuje się czas średniowiecza, a szkoła która przygotowywała stolarzy to od ok.1450 roku. Rzemieślnicy stolarze w Polsce byli bardzo popularni i znani, między innymi Jan-Jakub Simmler. Rzemiosło stolarskie rozwijało się dynamicznie. Według statystyki już w 1937 r. było zarejestrowanych ok. 29000 rzemieślników w tym zawodzie.

Nastąpił podział stolarzy na stolarzy meblowych i stolarzy budowlanych. Ten podział przetrwał do dnia dzisiejszego. W tym opracowaniu skupimy się na o stolarzu i stolarstwie meblowym.

Należy stwierdzić, że umiejętności i kwalifikacje stolarzy rzemieślników z poprzednich epok były bardzo wysokie. Byli to prawdziwi fachowcy w branży meblowej. Ich wiedza zawodowa pozwalała na to, że samodzielnie:

- dobierali odpowiedni gatunek drewna,
- wykonywali szkice danego wyrobu,
- wykonywali rysunki techniczne na podstawie których wykonywano elementy drewniane wchodzące w skład danego wyrobu, mieli wyobrażenie przestrzenne,
- dobierali optymalną technologię wykonania, jednocześnie zachowując wysoką jakość wyrobu,
- posługiwali się narzędziami stolarskimi, co stanowiło wyróżnik ich kwalifikacji.

Historia i pokazanie mebli w regionie ma również związek z istnieniem i pracą Mikołaja Kopernika. W muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie 30 czerwca 2017 roku pokazano meble z okresu sprzed ok 500 lat. Wystawa nosiła tytuł „ Na przełomie wieków, meble z czasów Kopernikowskich”. Podczas wystawy został zaakcentowany ścisły związek Mikołaja Kopernika ze stolicą Warmii i Mazur, czyli Olsztynem. Wystawa była ulokowana w pomieszczeniach, w których mieszkał i pracował Mikołaj

Kopernik. Na wielką uwagę zasługuje pokazanie z tamtych czasów szafy bibliotecznej, której obecnie właścicielem jest parafia w Reszlu. Szafa była wykonana z dużym prawdopodobieństwem w 1471 roku. To z pewnością jest przykład dziedzictwa kulturowego materialnego.

Ważne jest również wydarzenie z 15 listopada 2015 roku pod tytułem „Kultura i sztuka po roku 1989”. Na wystawie pokazano meble do siedzenia: krzesła, zydle, fotele. Ekspozycje pochodzą z okresu XVI do XXI wieku. Ekspozycję można było obejrzeć w Muzeum Narodowym we Wrocławiu.

<https://dzieje.pl/wystawy/historia-mebli-do-siedzenia-na-wystawie-w-muzeum-narodowym-we-wroclawiu>

Zasoby leśne i racjonalne ich wykorzystanie w oparciu o region Warmii i Mazur

Na samym początku warto zastanowić się na tym, co daje nam las? Las jest siedliskiem które obfituje w różnego rodzaju produkty m.in. kształtuje klimat, jest schronieniem i miejscem życia wielu zwierząt, reguluje obieg wody w przyrodzie, daje miejsce rekreacji, zapobiega erozji gleby, daje miejsca pracy, ale z punktu meblarskiego najważniejszym z nich jest drewno. Szacuje się że obecnie jest ok 30 000 produktów pochodzenia drzewnego. Są to m.in. papier, meble, więźby dachowe, okna, drzwi, opał. Dlatego też niezwykle ważne jest, aby tak gospodarować zasobami leśnymi, aby jego produkty mogły cieszyć nie tylko nasze pokolenie, ale też wszystkie przyszłe pokolenia.

https://karczmaborowa.poznan.lasy.gov.pl/aktualnosci/-/asset_publisher/nYOKgAYz8GJt/content/dlaczego-lesnicy-wycinaja-lasy-

Na konferencji sztokholmskiej ONZ w 1972 roku której przyświecało hasło „*Mamy tylko jedną Ziemię*” po raz pierwszy pochyłono się nad zagadnieniem ochrony zasobów przyrody, w szczególności w kontekście stale rosnącej populacji ludzkości. W tym miejscu padło również po raz pierwszy hasło *zrównoważonego rozwoju*. W 1987 roku Światowa Komisja ds. Środowiska i Rozwoju w swoim raporcie „*Nasza wspólna przyszłość*” napisała „*Na obecnym poziomie cywilizacyjnym możliwy jest rozwój zrównoważony, to jest taki, w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być zaspokojone bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na ich zaspokojenie*”. Kolejne spotkania, konferencje i opracowania przynosiły podobne wnioski – tylko racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi, w tym zasobami leśnymi pozwoli przetrwać zarówno gatunkowi ludzkiemu jak i planecie Ziemi. Należało wprowadzić wiele doktryn i rozporządzeń (oczywiście z poszanowaniem narodowej polityki oraz prawem do stałego i racjonalnego rozwoju) rozwoju aby włodarze wszystkich Państw na Ziemi, mieli świadomość i chcieli podjąć trud ochrony naturalnych zasobów. Opracowanie z konferencji „*Środowisko i Rozwój*” z Rio de Janeiro z 1992 roku mówi: „*Zasoby leśne i obszary leśne powinny być*

zarządzane w sposób zrównoważony w celu zaspokojenia potrzeb społecznych, ekonomicznych, ekologicznych, kulturowych oraz duchowych obecnych i przyszłych pokoleń. Te potrzeby dotyczą produktów i usług leśnych, takich jak drewno i produkty drzewne, wody, pożywienie, pasze, leki, paliwa, domostwa, zatrudnienie, wypoczynek, schronienie dla dzikiej przyrody, różnorodność krajobrazowa, wchłanianie węgla, zbiorniki i wszystkie inne produkty leśne.”

Jak zatem dziś najprościej możemy ująć zrównoważone gospodarowanie zasobami leśnymi? To trwałe zarządzanie lasem, w taki sposób i w takim tempie aby las zachował swoje dobra w stanie trwały tzn. niepomniejszonym. Dodatni (albo chociaż zerowy) bilans zasobów leśnych możemy zachować jedynie kompensując wyrządzone straty przez nowe nasadzenie w ilości nie mniejszej niż straty i optymalnie w tym samym miejscu (a jeśli to niemożliwe np. przez konieczność wybudowania drogi czy rozwoju miasta – to w innym miejscu ale w tej samej ilości).

https://www.swiatobrazu.pl/fotografie/galeria/pelny_rozmiar/id/las_mieszany_wjlxsvovyf0rgltm22

Na konferencji w Helsinkach w 1993 roku podano sześć kryteriów trwałego i zrównoważonego rozwoju gospodarki leśnej:

- stałe powiększanie zasobów leśnych i ich udział w globalnym obiegu węgla;
- zachowanie zdrowotności i żywotności ekosystemów leśnych;
- utrzymanie produkcyjnych funkcji lasu;
- zachowanie, odnawianie i wzmacnianie biologicznej różnorodności w ekosystemach leśnych;
- zachowanie i wzmacnianie ochronnych funkcji lasu oraz ochrony zasobów glebowych i wodnych w lasach;
- utrzymywanie i wzmacnianie funkcji społeczno-ekonomicznej lasu.

Przyjrzymy się teraz jak wygląda stan gospodarki leśnej i zapotrzebowania na jej produkty w naszym regionie. Według danych statystycznych Polska jest szóstym producentem i czwartym eksporterem mebli na świecie. Producenci mebli z Warmii i Mazur eksportują wyprodukowane przez siebie meble na cały świat co stanowi 10% produkcji meblarskiej całego kraju i zatrudniają przy tym o. 160000 pracowników. Branża meblowa wpisuje się w tradycje meblarstwa w regionie, dlatego też można korzystać z bogactw natury do których należą Lasy.

W regionie warmińsko-mazurskim lasy stanowią ok 29% powierzchni całego regionu. Zajmują powierzchnię ok. 118216ha, co daje drugie pod względem wielkości miejsce w Polsce. Średnio pozyskuje się 250 m³ drewna z hektara powierzchni. Dla porównania wskaźnik ten dla Polski wynosi 237 m³/ha. Szacuje się ogólne zasoby drzewne w regionie na 139697m³. W podziale na gatunki drzewostanie stanowią: sosna, modrzew – 65%, świerk – 6%, buk – 4%, brzoza – 10%, dąb, klon, wiąz, jesion – 8%, olcha – 6%, inne/różne -1%.

Zagadnienia związane z gospodarką leśną można odnaleźć w różnorodnych czasopismach, filmach i stronach informacji elektronicznej oraz różnego rodzaju konferencjach organizowane przez zarządy

lasów. Warto zapoznać się z opracowaniem Pana Krzysztofa Fronczaka pt. „W stronę Natury. Zrównoważona gospodarka leśna”, w którym to szeroko i wieloaspektowo omawia poruszony temat.

W dniu 8 lutego 2024 roku odbyła się bardzo ciekawa konferencja pt. „Nowe wyzwania i potrzeby społeczne względem usług świadczonych przez ekosystemy leśne:”. Cały temat konferencji był oparty o zagadnienia:

-kierunki zrównoważonego rozwoju leśnictwa

-znaczenie historyczne lasów jako dziedzictwo kulturowe regionu jak i całego kraju.

Prezenterzy konferencji naukowcy branży leśno-przyrodniczej oraz pracownicy leśni – codzienni praktycy. Wspólna wypracowana teza to zdecydowane powiększenie powierzchni lasów oraz lokalizacja nowych nasadzeń w obrębie aglomeracji miejskich tworzących formę pierścienia z uwzględnieniem bezpieczeństwa przeciwpożarowego.

Opracował

Kazimierz Łesyk